

Zeitschrift: Jahresbericht des Bündnerischen Lehrervereins
Herausgeber: Bündnerischer Lehrerverein
Band: 19 (1901)

Artikel: Sur della metoda intuitiva per l'amprema instrucziung ainten igl lungatg ester
Autor: Sonder
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-145723>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

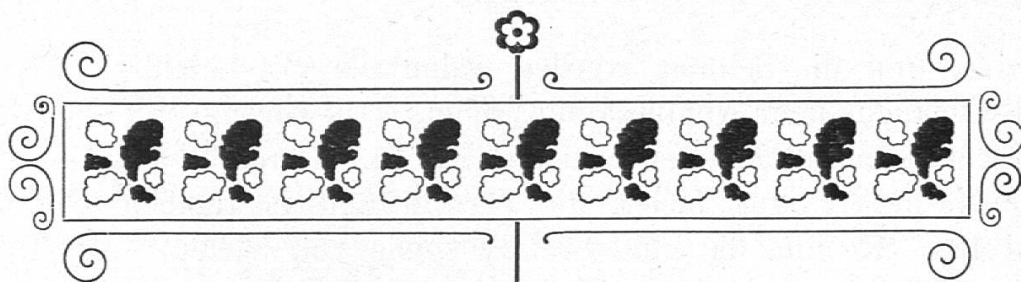
L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

I.

Sur della metoda intuitiva

per

l'amprema instrucziung ainten igl lungatg ester.

Tras l'ediziung de novs codeschs per l'amprema instrucziung linguistica ainten igl tudestg an nossas scolas rumantschas è nia correspondia ad en basigns santia da blers onns. Angal igls scolasts practicants an scolas rumantschas on cunaschentscha dellas grondas difficultads, tgi l'instrucziung tudestga igls fascheva anfignen adacò, e chegl anc an spezial tar igls scolasts an las scolas da Surmeir. Tge diversidad erigl betg da cattar ainten igls relativs mettels d'instrucziung e tar igls codeschs d'uvros per introducir igl tudestg! Ainten fitg pacas scolas digl district Albula — ia tschantsch da chel, essend sias relaziungs a mè igl pi bagn ancunaschaintas e circa igl madem vign ad esser er an oters lias igl cass —, observav' ins igls madems codeschs e de tots chels correspondevan agl actual scalem pacs u nigns. Las grammaticas (Bühler, Muoth, Ahn etc.) cun exercezis per la translaziung porschevan agl scolar da Surmeir betg angal en lungatg ester, ma pitost dus, partge igl noss rumantsch diverghescha digls oters dialects rumantschs uscheia, tgi chels comparan agl noss unfant da 10 onns quasi scu ester. Digl reminent nivigl d'uvro, scu davainta chegl per antand er anc oz, tot codeschs elaboros per scolas tudestgas, tgi sa qualifitgeschan evidentamaintg betg per las nossas.

Chella svara digls mettels condizionava cunsasez er diversidad della metoda.

Tgi digls scolasts stava gl' amprem exclusivmaintg tatgea ved la translaziung; tgi tschartgeva de bagn dalunga far ancunaschaint igl unfant cun las normas e reglas grammaticalas digl tudestg; tgi mitteva ple peisa sen la conversaziung, ed anc oters faschevan provas culla metoda intuitiva, chegl nomnadamaintg ainten igl davos taimp. — Igl madem scolast manipulava magari en onn an ena maniera, igl sagond an en' otra e tschartgeva uscheia tras provas e pratica d' experimentar igl miglder. Gl' è franc, tgi an chella maniera l' instrucziung linguistica prosperava fitg pac.

Tras l' ediziung d' en nov codesch è nida furmada ena unitad d' ena eminenta valetta ainten la metoda d' instrucziung. Betg angal l' inspeziung o obtignia cotras ena directiva, tgi facilitescha la taxaziung, er cugl unfant tgi dislochescha duront igl onn scolastic d' ena scola rumantscha an l' otra, seigl da Surselva an Engiadina u viceversa etc., so igl scolast dalunga, noua tg' el è da tgesa ainten igl tudestg.

Gl' è indubitabel, tgi gist tras l' elecziung della metoda intuitiva pigls relativs codeschs vainsa fatg en grond pass anavant an migliuraziung de nossas scolas rumantschas. La detga metoda sa fundescha segl veir prancepa psicologic e natural. Ella è gio piglida ord igl proceder natural tagl amprender en lungatg. Cu amprennda igl unfant igl lungatg matern? El vei las tgosas, santa della mamma igls noms de chellas e prova alloura sez digls pronunztgier; el vei activitads, santa a numnar chellas e dei siva. Er uscheia amprennda chel en lungatg, igl cal ainten igl ester mai na santa enpled digl lungatg matern.

La declaraziung psicologica sur della metoda intuitiva è curtamaintg chesta: Agl madem mument, tgi sa preschainta agl igl digl scolar la tgosa u l' illustraziung, passa tras l' ureglia igl nom de chella. Chellas dus appercepziungs sensualas sa uneschan directamaintg ainten igl antaletg. A muteiv della directa uniung reprodutgescha legna l' otra facilmaintg — igl nom cloma an memorgia la tgosa e chella igl nom.

Tot otraveisa è igl modus d' appercepziung tar la metoda de translaziung. Solitamaintg vign lò purschia agl igl igl maletg digl pled ester gl' amprem, ch. v. d. el vign ligia ed igl tung ester vò tar l' ureglia; la madema funcziung sensuala s' adamplescha cugl pled matern tgi stat dasper igl ester, e pir chel dat l' idea individuala della tgosa sezza. Damai ston tar chesta metoda neir distinguidas treis appercepziungs u magari tschintg (dus pigl pled

matern, dus pigl pled ester e la reproducziung digl object), tgi sa preschainten per uscheia deir agl madem mument e sa stgiraintan l'egna l'otra, causa da chegl vign igl lungatg ester amprandia cun pli difficultad. La metoda da translaziung ò, mittond ella an comparaziung cull' intuitiva, anc en oter disavantatg. Cotras tgipl pled matern stò adegna mediier la reproducziung della tgosa, davainta chel en liom indispensabel tranter gl' egn e gl' oter. El impidescha aber la directa reproducziung. El stat ansasez cò scu en rampign, tgi stò neir survantschia, per pudeir eir digl pled ester tar la tgosa. Chel tgi è nia instrua sen veia da translaziung, na partratga solitamaintg betg aint igl lungatg ester. El partratga aint igl matern e furma alloura, sa basond sen chel, la construcziung.

II.

Sur digl relativ codesch cantonal.

Gl' è veiramaintg reuschia agl autor digl codesch cantonal de concepeir en ovretta, tgi corresponda fitg bagn agls prancepas della metoda intuitiva ed allas nossas relaziungs. Las amprenas (21) lecziungs, tgi sa baseschan sella contemplaziung directa, trateschan obiects, sur digls cals mintga scola dispona. Igl pensum, tgi magna digls obiects concrets tagl maletg della premaveira, dat tras la variaziung anc ple vivacità ed augmenta igl anim digl scolar per l' instrucziung. La contemplaziung, scu ella vign prattitgida tar chella metoda, è er indirect advantageousa all' instrucziung reala. Cotras tg' igl unfant vign diso de fixar e memorisar la furma, grondezza, calour ed otras qualitäts de mintga obiect concret u illustro, exercitesch' el igl contemplar, partge chel vot er esser amprandia. Uscheia vign sustigneida e facilitada la contemplaziung ainten las realias.

Gl' è bagn tgapibel, tgi sen fundamaint dell' experientscha fatga angal duront en anviern na sò betg neir do en detaglea raport